

Helgi Põllo

ICOMi regionaalmuuseumide aastakonverentsi teema keskendus muutustele muuseumimaastikul. Need on omakorda põhjustatud või mõjutatud mitmetest erinevatest suurtest muutustest kogu maailmas. Ühelt poolt migratsioon, revolutsioonid ja vastuhakud, usust ning erinevast ajaloomõistmisest põhjustatud vastuseisud, multikultuursus, ühe või teise riigi suhtumine oma muuseumidesse või ka tänaste külastajate poolt muuseumile pandud ootuste muutumine. Viimase puhul kerkis konverentsil ikka ja jälle küsimus keelatud ja/ või lubatud teemadest näitustel, aga ka tehnika kasutamisest ning muuseumi tähendusest infost küllastunud maailmas.

Konverentsil, mis koosnes nii seminaripäevadest kui muuseumide külastamistest, osalesid 15 eri riigi esindajad (USA, Taani, Uus-Meremaa, Venemaa, Sloveenia, Horvaatia, Taiwan, Egiptus, Eesti, Austria, Norra, Soome, Jaapan, Mehhiko, Ungari) Üheks omamoodi eriliseks võimaluseks oli muu hulgas osaleda ka ICOMi poolt muuseumide definitsiooni muutmiseks korraldatavatest lindistustest, kus iga osaleja sai lühidalt vastata neljale etteantud küsimusele.

Kimmo Levä tõstas juba avapäeval küsimuse teenustest, mida muuseum peaks osutama ja probleemist, et paljusid teenuseid suudavad osutada vaid tõeliselt suured muuseumid. Sellest ka kasvav tendents suurte muuseumide loomise suunas.

Ettekanded olid konverentsi pealkirjast ja avarast vaatenurgast tingituna väga erinevad, puudutades eri sihtgruppide kaasamist, nende lugude muuseumis jäädvustamist, ajaloosündmustest arusaamist, ärevate sündmuste mõju muuseumikülastuste arvule jps. Paljudel juhtudel tegelevad muuseumid ise ka majast välja nõ rahva juurde minemise, teemakäsitluste avardamise ja tutvustamisega. Ka kogumise osas toodi näiteid mõnest erilaadsest koostööst. Näiteks Uus-Meremaal omandati maooridele oluline dokument oksjonilt kolme osapoole ühisrahaga ja nii on esemel ka edaspidi kolm omanikku, sh maooride järeltulijad. Eseme kasutamist, laenamist jms peavad kõik kolm osapoolt edaspidi samuti ühiselt heaks kiitma.

Paljudes muuseumides antakse inimestele suuremaid võimalusi hoidlates olevate esemetega tutvuda, sest tavaolukorras jääksid sajad ja tuhanded museaalid aastateks vaataja eest varjule. Soome liigub nagu Eestigi ühishoidlate ehitamise suunas. Samas on pea kõikide väiksemate muuseumide probleemiks endiselt korralike hoidlaruumide nappus. Kogu maailm liigub muidugi muuseumikogude digiteerimise suunas ja näiteks Helsingi linnamuuseumis saab juba praegu ca 14000 fotot suurte failidena tasuta alla laadida ja vabalt kasutada. See on suund ka edaspidiseks, kuid see ei kaota vajadust reaalse eseme uurimiseks ja kasutamiseks. Eriti puudub see vajadus käsitööhuvilisi, koopiameistreid jt.

Kogukondade usalduse võitmiseks tehakse maailma muuseumides samuti palju tööd. Muuseum aitab uustulnukail uue eluga kohaneda või lihtsalt iseenda väärtusi märgata nagu see tuli hästi välja Yael Wieseli (Iisrael) ettekandes. Yael tutvustas kolme eri näitust kui koostööväljendust eri kogukondadega. Ühe puhul neist viidi turumüüjatest tehtud suured fotod tagasi turule ja eksponeeriti neid reaalses keskkonnas kui omamoodi peegeldust sealsest elust. Ungari linnas sai muuseumist tähtis koht, kui hakati lammutama üht kohalikku pikaajalist sümbolit-jalgpallistaadioni. Mälestuste kogumine, näituse

koostamine jms liitis paljusid huvigruppe. Heaks näiteks oli ka Soome nõ kultuuriväärtuse adopteerimise projekt. See kutsus ühinguid ja seltse üles mõne kohalikele olulise objekti juures tööd tegema, korrastama ja seda kasutama (kelder, kiviaed jt) Võib lausa öelda, et objekt adopteeritakse. Nii olid kaasatud elanikud väikestest lastest pensionärideni. See kõik võimaldab inimestel ajalugu paremini tunda, selle säilimisse ise aktiivselt panustada. Erinevad näited valgustasid muuseumi aktiivset nõ mitmes suunas toimetamist. Võiks lausa öelda, et muuseum laenab kogukonnalt ja annab maksimaalselt eri tegevuste kaudu ka tagasi.

Järjest rohkem kasutatakse muuseumis tsoone, kus reaalse tegutsemise-kasutamise ja vaatamise piir on pigem kadunud (näiteks Helsingi linnamuuseumis ja lastemuuseumis olevad interjöörid) Sel juhul kerkib aga peagi küsimus, mis saab hiljem nendest mitte põhiarvel olevatest ajaloolistest esemetest. Selle küsimuseni konverentsil ei jõutud, sest laimateks aruteludeks ühisaega nappis.

Konverentsi ajal külastatud muuseumid kergitasid vaatajais nagu ikka mitmeid küsimusi. Ka nende lühiküllastuste järel ei jäänud mõttevahetusteks piisavalt aega, kuid see ei olnud ka konverentsi põhiteema. Näiteks Tampere ole muuseumikeskus Vapriikki loodi eesmärgiga, et seal saavad olema eri muuseumid, kust igaüks leiab endale midagi. Tõepoolest, kui ühes kompleksis paiknevad korraga muuseumid, mis on loodud erinevate lähenemiste, teemade ja tegijatega, annab see kindlasti suurema mitmekülguse, kui ühe muuseumi inimeste poolt suurele pinnale loodud väljapanekud seda suudaksid. Ulatuslik välisnäituste ala suutis seda pilti veelgi kirevamaks muuta (Seekord näitus Hiina keisrikoja pikaajalisest suletusest ja salapärasest).

sept. 2017